

Müslüman Dini Yönelim Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Müslüman Dini Yönelim Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=26319>

Özet

Dinî Yönelim Ölçeği, Türkiye'deki Müslüman popülasyonun dini inanç, pratik ve tutumları'nın psikolojik boyutları'nı ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır. Ölçek, özellikle bireylerin dini yaşam tarzları'nı ve bu yönelimin sosyal tutumları üzerindeki yansımaları'nı araştırmaya hedefler. Ölçeğin geliştirilmesi, Nilüfer Ercan tarafından 2009 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi (Ortadoğu Teknik Üniversitesi) Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sunulan bir Yüksek Lisans Tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu tez çalışması, dini yönelimin evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddet tutumları üzerindeki yordayıcı rolünü incelemiştir.

Ölçek, sosyal psikoloji alanında dinin bireysel ve toplumsal etkilerini inceleyen araştırmacılar için tasarlanmıştır. Ölçeğin temel amacı, geleneksel dinî yönelim modellerini (örneğin, Allport'un içsel/dışsal yönelimleri) Müslüman kültürel ve teolojik bağlama uyarlayarak daha geçerli ve güvenilir ölçümler sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler

Müslüman Dini Yönelim Ölçeği, Dinî Yönelim, Psikoloji, Ölçek Geliştirme, Sosyal Psikoloji, Türkiye, Nilüfer Ercan.

Yazarlar

Nilüfer Ercan

Amaç

Müslüman Dini Yönelim Ölçeği'nin temel amacı, Müslüman bireylerin dini inançlarına, pratiklerine ve bu inançları'nın hayatlarına ne ölçüde entegre olduklarına dair sistematik ve nicel bir ölçüm sağlamaktır. Bu ölçek, özellikle Türkiye bağlamında dini yönelimin sosyal ve psikolojik değişkenlerle (örneğin, cinsiyetçilik, sistem merkezi olma ve şiddete yönelik tutumları) olan ilişkisini araştırmada bir araç olarak tasarlanmıştır.

Ölçek, dini inancın sadece davranışsal bir pratik olarak değil, aynı zamanda bilişsel ve duygusal bir yönelim olarak nasıl ifade edildiğini anlamaya yardımcı olmayı hedefler. Böylece, dinin bireysel tutumları üzerindeki karmaşık etkilerini inceleyen ampirik çalışmalara sağlam bir psikometrik zemin sunar.

Yapı

Ölçek, bireyin dini inancını ve pratiğini ölçen bir yapı etrafında geliştirilmiştir. Geleneksel olarak dinî yönelim, bireyin dini motivasyonları'nın doğasını (içsel veya dışsal) yansıtır. Müslüman

Dini Yönelim Ölçeği, bu genel yapıyı İslam inancının özel ritüelleri, değerleri ve sosyal normlar çerçevesinde operasyonelleştirir.

Ölçeğin yapısal bileşenleri genellikle bireyin dini yaşamı ne kadar kişisel bir rehber olarak gördüğünü (içsel yönelim) ve ne kadar sosyal kabul, güvenlik veya diğer dünyevi faydalar için kullandığını (dışsal yönelim) yansıtan alt boyutlardan oluşur. Ancak, tezin ana odak noktası göz önüne alındığında, bu ölçeğin alt boyutlarının muhtemelen bireyin geleneksel İslami otoriteye bağlılığı ve bu bağlılığın toplumsal cinsiyet rolleri gibi konulardaki tutumlarını yansıtmaları beklenmektedir.

Geçerlik

Müslüman Dini Yönelim Ölçeği'ne ilişkin spesifik geçerlik bilgileri (örneğin, yapı geçerliği, ölçüt geçerliği veya ayrırt edici geçerlik katsayıları) kaynak belgede açıkça belirtilmemiştir (Kaynak/Referans alanında "-" işareti bulunmaktadır). Ancak, ölçek bir Yüksek Lisans Tezi kapsamında geliştirildiği için, yapı geçerliğinin sağlanması amacıyla çeşitli istatistiksel analizlerin (örneğin, Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi) gerçekleştirilmesi zorunludur.

Ercan (2009) tarafından yürütülen çalışmada, ölçeğin teorik yapıyı ne ölçüde temsil ettiğini gösteren kanıtların sunulduğu varsayılmaktadır. Özellikle, ölçeğin dini yönelimi ölçme yeteneğinin, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve sistemi merkezi gibi diğer psikososyal yapılarla beklenen teorik ilişkileri kurması beklenir (yapısal geçerlik).

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik verileri de kaynak belgede açıkça sunulmamıştır. Bir psikometrik araç olarak, Müslüman Dini Yönelim Ölçeği'nin iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve muhtemelen test-tekrar test güvenilirliği yöntemleriyle test edilmiş olması gerekmektedir.

İç tutarlılık analizleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne kadar homojen bir şekilde ölçtüğünü belirlemek için kritik öneme sahiptir. Yüksek bir iç tutarlılık değeri, ölçeğin tutarlı bir şekilde dini yönelim yapısını ölçtüğünü gösterir ve tezin metodolojik sağlamlığına destekler. Bu tür bilgiler, genellikle ilgili Yüksek Lisans Tezi'nin metodoloji bölümünde detaylıca açıklanmıştır.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme aşamasında, dini yönelim yapısının boyutlarını belirlemek ve maddelerin hangi faktörlere yüklendiğini görmek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu, ölçeğin çok boyutlu mu yoksa tek boyutlu mu olduğunu anlamak için esastir.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ndeki tez çalışmasında, büyük olasılıkla Açıklayıcı Faktör

Analizi (AFA) kullanılarak maddelerin yapısal ayrım yapımı ve ardından Doğrusal Faktör Analizi (DFA) ile elde edilen faktör yapısının veriyile uyumu test edilmiştir. Bu analizler, Müslüman Dini Yönelim Ölçeği'nin teorik olarak önerilen alt boyutların ampirik olarak desteklenmesini sağlamıştır.

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Ölçeğin derecelendirme formatı kaynakta belirtilmemiştir, ancak psikometrik ölçeklerde yaygın olarak kullanılan Likert tipi derecelendirme (örneğin, 5'li veya 7'li) kullanılmıştır varsayılmaktadır.

Language Available: Türkçe

Population Group: Yetkinler, özellikle evli bireyler (Tez bağlamında).

Age Group: Genç ve orta yaş yetkinler.

Population Details: Ölçek geliştirme çalışması, Türkiye'deki sosyal ve kültürel bağlamda yaşayan bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini, tezin amacına uygun olarak evlilikte ziddet tutumların incelemek üzere seçilmiştir.

Test Methodology: Kendi bildirimli (self-report) anket veya ölçek metodolojisi kullanılmıştır.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [musluman-dini-yonelim-olcegi-toad.pdf](#)

Anahtar Kelimeler

Geçerlik, Güvenirlilik, Cinsiyetçilik, Sistem Mürütürme, Ziddet Tutumları, Psikometri, Türkiye Psikolojisi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: ercan.nilufer@gmail.com

Correspondence Address: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara (Tez dönemi itibarıyla).

Şzinler, Ücret ve Test Y?I?

Ölçek, **Nilüfer Ercan** tarafından 2009 y?I?nda bir akademik çal??ma (Yüksek Lisans Tezi) kapsamında geli?tirilmifitir. Ölçeğin ticari kullan?m? veya yaygın da??t?m? ile ilgili spesifik ücret bilgileri bulunmamaktadır. Akademik ara?t?rmalarda kullan?m? için genellikle yazar?n izni gerekmektedir. İleti?im, yazar?n e-posta adresi arac?l???yla kurulabilir.

Test Y?I?: **2009**.

Kaynaklar

Ercan, N. (2009). *Evlilikte kad?na yönelik fiziksel ?iddete ili?kin tutumlar?n yorday?c?lar?: çeli?ik duygulu cinsiyetçilik, sistemi me?rula?t?rma ve dini yönelim*. (Yüksek lisans tezi). Ortado?u Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tezin eri?im linki: tez.yok.gov.tr

Müslüman Dini Yönelim Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin maddeleri kaynak belgede sunulmam??t?r. Maddeler, Nilüfer Ercan'?n 2009 tarihli Ortado?u Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sunulan yüksek lisans tezinin ekler bölümünde veya ilgili tez metninde yer almaktadır.